24ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6511 — 8 ՅՈՒՆԻՍ 1907 — ՈՒՐԲԱԹ — 10 ՀԷՄԱԶԻ-ԻԼԻ-ԷՎՎԷԼ 1325 — 21 JUIN 1907 — 24me année № 6511

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐԵՒԵԼՔ" ՕՐԱԹԵՐԹԻ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՄԱՐ 80 Գրշ.
ԴԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 105 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 35 Fr.
ԹՂԹԱՏԵՐԻ ԴԵՌԵՐԸ ՄԵՐ ՎՐԱՑ

20 հատ 1 գրուշոց փոխ
1 մեծ. հատուով կ'բեռնուցուի

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره ولك
درعبه ده غلطه · اداره ولك غزته سی اداره خانه سی

DIRECTION
DU JOURNAL ARMÉNIEN
"ARÉVELK"
CONSTANTINOPLE - GALATA

10 PARAS

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՆԻՒԹԵՐ

ՋՈՅԳ ՄԸ ՀԱՐՑՈՒՄ

Բանաձեւելէ առաջ հարցումներս քանի մը ամփոփ՝ փորձառական-բացատրական խորհրդածութիւններ անհրաժեշտ են հոս, լիովին հասկնալի ըլլալու համար։

Ընտանեկան կեանքի ուսումնասիրութիւնը միշտ գլխաւոր սեւեռակէտս դարձած է, երկար տարիներէ ի վեր, իբր ամէնէն շահեկան և միանգամայն հետաքրքրական տարրերէն մէկը ընկերային ամբողջութեան։ Գործնական առիթներն ալ յաւէտ անպակաս եղած են, առաջ տանելու համար զննութիւններս, յանգելով բիւրեցս ապացուցուած, ամուր համոզումներու։ Ցաւալի է որ, օրուան լրագրութիւնն՝ արժանաւորապէս ու լայնօրէն չզբաղիր օրուան կեանքի բուն հիմը կազմող այսպիսի կենսական նիւթերով, որոնք կանոնաւորապէս և մանրամասնօրէն քննութեան առարկայ եթէ դառնային, ընթերցող հասարակութիւնը չատ պիտի օգտուէր։

Ընտանեկան կեանքը մեկնակետն է ընկերային բոլոր կազմակերպութեանց, խանձարուրն է քնաչրջման տիեզերական օրէնքին և որպէս՝ քաղաքակրթութեան բոլոր երեւոյթներուն, քանի որ կրթութիւնը օրօրոցէն պարտի սկսիլ և կը սկսի արդէն, բնականօրէն։ Հետեւաբար, ընտանեկան կեանքէն կախում ունին Եկեղեցին, Դպրոցը և ամբողջութիւնը բոլոր այն ընկերային պայմաններուն, ուր կը ծնինք, կ'ապրինք ու կը մեռնինք։

Եւ սակայն այս միեւնոյն գերագոյն լծակը՝ սո՛սկ ընտրեալներու մենաշնորհուած չէ՛ և չի կրնար ըլլալ, որոնցմէ Եկեղեցին իւրացնէր ընտիր անդամներ միայն, անոնցմով ամրանալու և բարձրանալու համար, Դպրոցը տրամադրելի ունենար ընտիր ատաղձներ միայն, մարդկային հրաշակերտներ արտադրելու համար անվրէպ, և վերջապէս բովանդակ քաղաքակրթութեան առարկայ եղող հասմանքը տակաւ կազմուէր ընտիր անհատներէ միայն, միահամուռ ճգտելու համար կեանքի իտեալին։

Այլ՝ ընտանեկան կեանքը, սերունդ արտադրելու, մնուցանելու, դաստիարակելու և մարդկային ընկերութեան նուիրելու այդ ամենածանր, ամենամեծ և ամենափափուկ գործը արուած է ամէնուն ալ հաւասարապէս։ Ընկերային բոլոր դասակարգերու ներկայացուցիչներն ալ, ուշ կամ կանուխ, կամաւ թէ ակամայ, կը ստանձնեն այդ գործը։ Ազնուական ու անազնիւը, գեղեցիկը, ուսեալն ու տգէտը, հարուստն ու աղքատը, բոլորն ալ կը ձեռնարկեն սերունդ արտադրելու, մնուցանելու, դաստիարակելու և համայնքին նուիրելու։ Բայց թէ ժառանգական ի՞նչ տեսակ խառնուածքով օժտուած է իւրաքանչիւրին արտադրածը, թէ ի՞նչպէս կը մնուցանեն, կամ նոյն իսկ կը մնուցանե՞ն զայն, ի՞նչ ըմբռնումներով կը դաստիարակեն և, վերջապէս, ի՞նչ դեր կատարելու սահմանուած անհատներ են զրոս կը նետեն կեանքի թոհ ու բոհին մէջ։ Դէպի ընտանեկան կեանք՝ ամէնուն անխուսափելի մղիչն է սեռական ընազդը և ամէնուն անխուսափելի ակնկալութիւնը՝ բնախօսական հաճոյքի վայելքը։ Վերի հարցերը նոյնքան անխուսափելի հետեւանքներ են, որոնք, սակայն, նո՛յնքան կարեւոր չեն նկատուիր ամէնուն կողմէն։

անազնիւը, աղքատը, տգէտը չուզեր իսկ ճանչնալ զանոնք։ Իսկ ազնուականին, ուսեալին ու հարուստին համար՝ թէական կը մնան անոնք, քանի որ ամէն ազնուական՝ հարուստ ալ չի կրնար ըլլալ, ամէն ուսեալ՝ մեծատուն չէ և ամէն հարուստ՝ ո՛չ անպատճառ ուսեալ և ազնուական։ Ահա՛ թնճուք մը որուն թելերն իրարմէ զատելու և կարգաւորելու կը ճգնին բոլոր ընկերաբանները, դարերէ ի վեր։

Այս թնճուքէն ժայթքող ընտանեկան դժբախտութեանց ամենագլխաւորները, —որոնք՝ իրենց կարգին՝ ծնունդ կուտան բազմապատիկ ընկերային աղէտներու հիւսուածումին,— կրնանք բանաձեւել հետեւեալ կերպով.— Ա. Ամուսնական անյարմար միութիւններ.—Բ. Ամուսնական անհաւասարմութիւն.—Գ. Ակամայ ծնողք.—Դ. Լքուած զաւակներ.—Ե. Ծնողուրաց զաւակներ.—Զ. Կեսուրն՝ իբրեւ թշնամի հարսներուն.— Է. Խորթ մայրն՝ իբրեւ թշնամի որբերուն։

Ասոնք ամենակարեւոր խնդիրներ են, որոնց ուսումնասիրութեան՝ հատորներ կը նուիրուին Եւրոպայի մէջ, մինչ մեր մէջ՝ հրապարակագրական կարճիքներու կանոնաւոր փոխանակութեան իսկ արժանացած չեն տակաւին։ Թարգմանութեան դիւրին միջոցին կը սպասուի արդեօք այս պէտքը գոհացնելու համար, միջոց մը՝ որուն կը դիմենք՝ ի դէպս թէ յանդէպս, առանց նկատի առնելու տեղին ու բարուց տարբերութիւնները։ Չէ՛, տեղի՛ն վրայ ուսումնասիրուելիք խնդիրներ են ասոնք, զի՝ լեռներ կան Եւրոպական և մերազնեայ ընտանեկան կենաց միջեւ։

∴ Այս անգամ, իբրեւ նմոյշ, մեր զրոյգ մը հարցմանց Նիթ պիտի ըլլան կեսուրն ու խորթ մայրը, որոնք հայ կնոջ ընախօսական խառնուածքին ամենէն շահեկան ու հետաքրքրական կողմերէն մէկ քանին երեւան կրնան բերել, անոր ընկերային-ընտանեկան այդ կրկնակ դերերուն մէջ զննելով զայն։

—Կեսուրներու ատելութիւնը՝ հարսներու դէմ՝ ո՛րքան ուշագրաւ ու խորհրդաւոր, նոյնքան ընդհանուր է։ Ընտանեկան անհամաձայնութեանց մեծագոյն մասերէն մէկն ալ՝ կը ծնի. սիրացորդներու բաժնում, հօր ու զաւկի անջատում, մօրմէ հեռացում կամ լքում, նոյն իսկ ամուսնական սիրոյ նուազում և այլ բազմապիսի դժբախտութիւններ՝ կեսուրներու ատելագեղ հնդրիկներուն արդիւնքներէն կ'ըլլան։ «Կեսուր՝ քարէ մսուր», կ'ըսէ դաւառիկ պատկերաւոր առած մը։ Հարիւրաւորներու վրայ, անձամբ կատարած հետազօտութիւններէս համոզուած եմ թէ հրեշտակնման հարսներ իսկ զերծ չեն կրնար մնալ կեսրոջ ատելութենէն։ Այդ ատելութիւնն անպայման է. և հո՛ս է խնդրոյն խորհրդաւոր կողմը։

Տարիքը, կեսուրութեան հանգամանքն ինչո՞ւ ա՛յսքան տարօրինակ կերպով կը չարափոխեն նկարագիրը կին-արարածին, որ այլապէս՝ սիրոյ, գութի, բարեգութի և անձնուիրութեան ընդունարան մըն է համակ։ Կեանքն ամբողջ իր զաւակն զոհելու պատրաստ, անոր օրօրոցին կուշտն ի վեր անքուն գիշերներ լուսցնող, անոր մանկութիւնը փայփայիչ գրգռանքներու մէջ փաթթող, պատանեկութիւնը վարդի պէս թփուեցնող ու երիտասարդի տարիքին ծլլին ու ծաղկիլը տեսնելու գերագոյն երանութիւնը երազող՝ որդեգրոյով մայրիկը, ինչո՞ւ կը փոխուի յանկարծ, երբ կեսուր կ'ըլլայ, ատելով զայն, որ իր հոգեհատորին կեսն է, ատելով զայն՝ որ իր սիրական զաւակին սիրելին է։ Բնախօսահոգեբանական ինչ վերլուծումով հնար է հաշտեցնել այս ցցուն հակադրութիւնը՝ տրամաբանութեան հետ։ Մինթէ մրցակցութեան բնա՞զդն է որ կը կուրցնէ երբեմնի գորովոտ մայրիկը՝ նախանձի թոյնով՝ հարսին հանդէպ, զայն իսկապէս օտարուհի մը նկատելու ատիճան, մինչ իր զաւկին հետ նոյնացած է արդէն։ Հրապոյրներու տերեւաթափին մէջ, այլ եւս՝ ի՛ր իսկ զաւակը երջանկացնելու կոչուած թարմագեղ երիտասարդուհւոյ մը ճանաչուէտ մուտքն իր տունէն ներս, մինթէ ա՞յնքան յուսէրջող ազդեցութիւն կ'ունենայ կին-արարածին վրայ, որ իր աղջկան գեղանութենէն չի՛ նախանձիր, այլ կը պանծայ իսկ, և որ իր կեսուրի հանգամանքին մէջ, կը մտրկանայ երկուսան անձնուէր մայրութենէն, թշնամի մը դառնալով հարսին, որ իբր իր զաւկին սիրակցորդ կողակիցը, իր զաւա՛կն է սակայն։

—Նո՛յնքան բուռն, կոյր և անպայման է խորթ մայրերու ատելութիւնն՝ իրենց նախորդէն մնացած որբերուն դէմ, և թերեւս աւելի՛՝ իր հակադիր մանրամասնութեամբ։ Կեանքի բոլոր շրջաններուն մէջ, չկայ դեր մը՝ ուր կին-էակն ա՛յնքան սատրանայ, վատթարանայ, գձուութեանց մէջ սողսկի, աղտեղութեանց մէջ տապալի, ո՛րքան՝ երբ խորթ մայր կ'ըլլայ։ Խորթ մայրերու ձեռամբ, տուներու չոր պատերուն միջեւ գործուած խժդժութիւնները՝ մեծագոյն մասը կը կազմեն ընտանեկան դժբախտութեանց։ Ատանց ատելութեամբ, քանի՞ քանի՞ յուսալից կեանքեր խամրած են ու կը խամրին, քանի՞ ուռճալից սերունդներ փճացած են։ Թէ՛ կեսրոջ և թէ՛ խորթ մօր ատելութեան համար, ըսինք թէ անպայման է։ Անձնապէս ստուգած ենք այս հիմնական կէտը։ Ուսումը, որ մարդկային բնաւորութիւններն ա՛յնքան կը բարեխառնէ, դաստիարակութիւնը, որ մարդուս խառնուածքը մեծապէս կը սրբագրէ ու կ'ազնուացնէ, բան մը չեն արժան՝ խորթ մայրերու և կեսուրներու համար։ Տեսնուած են քիչ չատ ուսեալ ու կրթեալ կեսուրներ ու խորթ մայրեր, սակայն ո՛չ նուազ կասաղի, ո՛չ նուազ աղտեղի՝ իրենց այս վերջին դերերուն մէջ։ Բայց ինչո՞ւ արդեօք։ Յայտնապէս, սեռային մրցակցութիւնը որոշ բաժին մը ունի խորթ մայրերու ատելութեան պատճառներուն մէջ, որով անոնք՝ առջի՛ օրէն՝ թշնամական վերաբերմամբ կը պայքարին իրենց նախորդէն մնացած ո՛ր և է առարկայի մը, յիշատակի մը իսկ դէմ, աւելի՛ ևս անոր զաւակներուն դէմ։ Բայց չէ՞ որ այդ զաւակները իրենց արդի՛ սիրածին ալ հոգեհատորներն են. ո՞ւր դնել այս հակասութիւնը։

Ուրիշ աւելի հետաքրքրող կողմ մըն ալ՝ այս խնդիրէն։ Դիտուած և հաստատուած է որ մինչ խորթ մայրերը՝ նախորդէն մնացած որբերը թշուառացնելու իրենց դերին մէջ, կը յաջողին անոնց հարազատ հայրե՛րն իսկ խորթացնել և կրկնապէս որբացնել մայրազուրկ դժբախտները, հակադարձաբար, իրենց հետ հայրազուրկ զաւակներ տանող այրի կիներ, ո՛չ միայն կրնան դերծանել զանոնք խորթ հօր՝ նման ընթացքներէ, այլ նոյն իսկ իրենց նոր ամուսնոյն հայրական սէ՛րը կը գրաւեն, հանդէպ խորթ զաւակներուն։

Ինչո՞ւ այս ցայտուն տարբերութիւնը առանձնին և իգականին — միեւնոյն դերին մէջ։

∴ Կը հարցնենք, ուրեմն.

— 1. Կեսուրներու անպայման ատելութիւնը, բնախօսահոգեբանական ու սեռային ի՞նչ շարժառիթներու վրայ հիմնուած է արդեօք։ Զարգացումը, որ իր ներշնչած բարձր ու վեհ սկզբունքներով՝ ընկերային շատ մը չարիքներ ջնջած է, ինչո՞ւ բնաւ չի կրնար աղդել կանացի այդ յոտի ձգտումին։ Եւ դարմանն ինչ է, ուրեմն։

— 2. Բնախօսահոգեբանական ու սեռային ինչ պատճառներ ունի խորթ մայրերու անպայման ատելութիւնը։ Առնական և իգական խառնուածքի ի՞նչ տարբերութեամբ է, որ խորթ մայրը մանանեկից չըլլար իր երկան որդեգրութեան՝ հանդէպ որբերուն, ու վերջապէս կը ջնջէ իսկ զայն։ Մինչ խորթ հայրը՝ ո՛չ միայն չի չեխեր իր նոր կնոջ՝ հետը բերած զաւակները, այլ տակաւ կը մասնակցի անոնց վայելելիք սիրոյն, հարազատ հօր պէս կը խնամէ զանոնք, լքելով իր բո՛ւն զաւակները։ Ուսում, կրթութիւն չեն զօրեր։ Դարմանն ինչ է, ուրեմն։

Մեր համեստ կարծիքներն՝ ամէնէն վերջը։

ԼԵՒՈՆ ՍՐԱՊԵԱՆ

ԱՐՏԱՔՈՅ ԿԱՐԳԻ

ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վերջերս Էրլը Սալամպօ անուն ամերիկացի փոքրիկ աղջիկ մը, Նիւ-Եորքի մէջ բոլոր դիտունները ապշեցուցեր է այլեւայլ նիւթերու վրայ իրեն ուղղուած հարցմանց տուած պատասխաններուն ճշդութեամբը և ցոյց տուած ճշմարտախօսական դիւրութեամբը։ Եւրոպական չաբթաթերթ մը, այս առթիւ հետազօտութիւններ ըրած է, ամէնէն արտակարգ յիշողութիւն ունեցող քանի մը նշանաւոր անձանց վրայ, որոնք պատմութեան մէջ նշանակուած են։

Վոլթէր իր յօրինած մէկ ողբերգութենէն արարուած մը դեռ անտիպ՝ առիթ ունեցեր է իրեն ժամանակակից Լա Մոթ-Հուատար գրագէտին առջեւ օր մը կարդալու. այս վերջինը անգամ մը միայն լսելով զայն՝ բառ առ բառ կրկնած է, իբր արդէն իրեն ծանօթ երկասիրութիւն մը։ Երեւելի արեւելագէտ Լաքրոյ, որ Բրուսիոյ Ֆրէտէրիք Թագաւորին մատենադարանին վերակացուն էր, նոյնպէս անսովոր յիշողութիւն մը ունէր. կը պատմուի թէ զանազան լեզուներէ գրուած տասերկու ոտանաւոր անգամ մը լսելէն ետքը, ոչ միայն կրնար կրկնել զանոնք միեւնոյն կարգով, ինչպէս որ լսած էր՝ այլ և կրնար անոնց բառերը փոխադրել։

Սքալիկէր, բանասէր գիտունն ևս մեծ յիշողութեան տէր էր։ Կէսէնտի, Ֆրանսայի մեծանուն փիլիսոփան, վեց հազար տող լատիներէն ոտանաւոր բերնուց սորված էր, միանգամայն նաեւ ամբողջ Լիւքրեց քերթուածը։ Իրեն համար կը բաւէր թեթեւ կրթութիւն մը, միայն պահելու ամէն կերպ բանաստեղծութիւններ. ուստի սովորութիւն ունէր ամէն առաւօտ այլ և այլ լեզուներէ վեց հարիւր տող գոց ըսելու։ Սենեկա կարող էր կրկնել երկու հազար բառերէ բաղկացած ատենաբանութիւն մը, միշտ նոյն կարգաւ ինչպէս որ խօսուած էր։

Թիէրն կոչուած դերասան մը՝ մասիճան զարմանալի յիշողութիւն մը ունէր որ՝ անգամ մը երկու անգլ. ոսկի դրաւադրութիւն ըրաւ իր ընկերներուն հետ, Տիլլի Ասվերթպզոր լրագրին ամբողջ բովանդակութիւնը բերնուց ըսելու, և իրօք ակիրէն մինչեւ վերջը առանց սխալ մը ընելու յաջողեցաւ կատարել խոստումը, և շահեցաւ որոշեալ փոխարինութիւնն։ Թոմսըն անուն անգլիացի երկրաչափ մը այնպիսի սուր յիշողութեան մը տէր էր տեսած բաները միտքը պահելու որ, քսաներկու ժամուան մէջ կատարեալ ճշգրտութեամբ գծագրեց Ուէսթմինսթրի բոլոր շրջակայ վայրերուն ամբողջ յատակագիծը, որ կը պարունակէր Սէնդ Ճէմսի բովանդակ ժողովրդապատութիւնը, մաս մը Մէրիլբոպնի, Սէնդ Անսի և Սէնտ Մարթէնի ժողովրդապետութիւններուն, և որուն մէջ կը գտնուէին նաև բոլոր հրապարակները, փողոցները, ճեմելիքները, վաճառանոցները, ճամբաները, եկեղեցիները, կառքերու կայանները; հասարակաց չէնքերը և պանդոկները։ Այս յատակագիծը բոլորովին յիշողութեամբ գծագրած է։ Զօրաւոր յիշողութիւն ունէր նաեւ Փոլ. կը պատմուի թէ տարիներ առաջ իր կարդացած մէկ գրքին մէջ գտնուող ընթիր հատուածի մը հիշողը, գիրքը չբացած՝ անվրէպ կրնար գիտնալ։ Վիդդէրսի մէջ տպագ մը (1801) ո՛չ միայն ամբողջ Աստուածաշունչը բերնուց գիտէր, այլ ամէն մէկ համարը ուղղուած ատեն տեղն ի տեղոյն կը ցուցնէր։ Կենդանի համաբերքառ մըն էր Աստուածաշունչին. գիտէր նաեւ համարներուն թիւը և ո՛ր գլխուն մէկ գտնուիլը. այս ազան վարժարանին մէջ չարունակ առանձին կը կարդար, մինչ իր ընկերները կը խաղային։

Արեւելեան իշխաններէն մէկը 22 լեզու կը խօսէր և իր 20,000 ոգբերուն անունը զատ զատ գիտէր. կեսար և Կիւրոս ալ իրենց իրենց բանակին զօրքերուն իւրաքանչիւրն իրենց անունով կոչել։

Հօրէնսիոս, Կիկերոնէ առաջ Հռոմայեցի մեծ ատենախօս մըն էր և իր, ինչպէս նաև ուրիշին գաղափարները միեւնոյն բառերով կրնար վերակրկնել, ամբողջ մը մէջ տրուած ամէն գիներն ալ միաքը կը պահէր։

Յուլիոս Կեսար (1484-1558) 21 օրուան մէջ բերնուց սովորեցաւ ամբողջ Հոմերոսը. և չորս ամսուան մէջ ալ բերնուց սովորեցաւ յունական բոլոր բանաստեղծներուն քերթուածները։

Եուլիոս Լիբսիուս (1547-1602) համբաւաւոր լատինագէտը յանձն կ'առնէր Դասիտի գործն սկիզբէն մինչեւ վերջը բերնուց ըսել, պայմանաւ որ դաշոյն ի ձեռին մէկը կանգնի իր քով, պատրաստ զարնելու զինքը, եթէ բառ մը իսկ մոռնայ ըսելու։

Լայպնից համբաւաւոր փիլիսոփան (1646-1716) որ կարդացածը միշտ միաքը կը պահէր, կրնար մինչեւ խոր ծերութեան մէջ բերնուց ըսել Վիրգիլիոսը և ուրիշ հեղինակներ։ Անգլիացի համբաւաւոր քաղաքէտ Ֆօքս (1749-1806) այն ատիճան սուր յիշողութիւն ունէր, որ եթէ օր մը կոբսուէր Աստուածաշունչը, անիկա կրնար ամբողջապէս վերահաստատել զայն, իր թիւերովն ու համարներովը։

Ռաֆն (1639-1699) բերնուց գիտէր ամբողջ Եւրեպիդէսը։ Դալէ՛ (1674-1706) ամբողջ Մենդաներն։ Մէդասդասիո՝ ամբողջ Ովիտիոսը և Բարիբարէ՝ ամբողջ Նոր Կտակարանը։

Ընդհակառակը, միւս կողմէն կը գտնուին այնպիսի անձինք որոնք բոլորովին զուրկ են յիշողութենէ։ Դերման գրագէտ Լէսինկ այս կարգէն կը հարաւուի։ Արդարեւ անգամ մը, իր ծանօթներէն երեք հոգիի յաջորդաբար յանձնարարութիւն ըրաւ իրեն համար գիրք մը գնելու, որ աճուրդի մը մէջ պիտի վաճառուէր։ Երեք բարեկամները, առանց իրարու նպատակը գիտնալու, հետզհետէ նոյն գրքին գինը կ'աւելցնէին, մինչեւ որ աճուրդին գինը ինքնուսն քուրոնի բարձրացաւ։ Ի վերջոյ անոնցմէ մէկը հաղորդեց իր միաքը միւս երկուքին, այն ատեն յայտնուեցաւ թէ երեքն ալ Լէսինկի համար գին կուտային։ Եւ ոռովհետեւ միւս ներկայ եղողները, նոյն գրքին գինը տասը քուրոնի ելլէին վերջը այլեւս չէին աւելցուցած՝ հետեւապէս Լէսինկի յիշողութեան տկարութիւնը պատճառ եղաւ որ բաւական սուղ գնով տէր ելլայ այդ գրքին։

ՆԱԶԱՐԷԹ՝ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԺԱՄԱՆԱԿ

Յորդայելի դաշտին հիւսիսային սահմանը կազմող բլուրները, արեւելքէն արեւմուտք գրեթէ ուղիղ գծով մը, Յորդանանի հովիտէն մինչեւ Միջերկրական կը տարածուին. և իրենց զառիթափերը (pente), հարաւային կողմէն, կը խորասուզուին Զաբուլոնի ցեղին ընծայուած երկրամասին մէջ։ Այս բլրաշղթային գրեթէ կեդրոնը, կրային քարաժայռերու մէջէն բացուող խրամատ մը կայ։ Ծմակի մը մուտքն է այն։ Ճամբորդը երբ դաշտը կը թողու, ծաղիկներով և խոտերով եղրաշարդուած նեղ և դերբուկ արահետի մը կը սկսի վեր մագլցիլ։ Իր աչքերուն առջեւ պարզուած տեսարանը թէեւ այնքան շքեղ և ընկճող բան մը չունի, բայց անուռնապէս սիրուն և նկարագեղ է, ինչպէս որ էր Քրիստոսի ժամանակ։

Վարը՝ աջակողմը հովիտը ատիճանաբար կը լայնայ, մինչեւ քառորդ մղոնի մը տարածութեամբ։ Հովիտին յատակը կակտեսների (cactus) ցանկերով կոտորակուած ու փոքրիկ դաշտերու և պարտէզներու բաժնուած է։ Դարման անձրեւնեղէն վերջ, այդ հովիտը աննկարագրելի կերպով խաղաղ տեսարան մը կը պարզէ և ամենաճոխ կանաչութեան երանգներով կը պճնուի։

Արահետին կուշտը, իրարմէ քիչ հեռաւորութեամբ երկու աղբիւրներ կան։ Կիները, որոնք այս աղբիւրներէն կուգան ջուր առնել, եղական գեղեցկութեամբ մը օժտուած են։ Պսպղուն աչքեր ունեցող շինական հօտաղները, շուրջի պատերուն վրայ նստած են կամ կը խաղան, իրենց արեւելեան պոռոտ գոյներով տարազը հագած։ Երշանիկ արարածներ, որոնց հոգ միայն կը հանդիպի ուղեւորը իր ամբողջ ճամբուն վրայ։

Հովիտը՝ քիչ քիչ բացուելով՝ ձեւը կ'առնէ լեռներու փոքրիկ ամփիթատրոնի մը, զոր ոմանք մարած հրաբուխի խառնարանը (cratère) կը կարծեն։ Հոս, տուներէն վեր, հինգ հարիւր ոտնաչափ բարձրացող բլուրին՝ Թեթեւակի ընդդիմադուած զառիթափերուն առջեւ կանգ առած՝ կը զարմանաս արեւելեան փոքրիկ գիւղի մը այդ տուներուն, հարթ տանիքներուն և նեղլուկ ճամբաներուն վրայ, որոնք զմրուխտ բաժակի մը մէջ լեցուած բուռ մը մարգարիտի կը նմանին։ Հո՛ս, եկեղեցի մը, վանական չէնքերու խճող խրճիթը, որպէս զի կենդանի էակներ կարծէր քարէ այդ սիլինքները։

Ասով հանդերձ ջղային ազդեցութիւնը չարունակեց։

Ոճրագործը չկրցաւ կենալ այդ անշարժ դէմքերու սեւեռուն նայուածքին ներքեւ։

Պիսիքլէթ նստաւ նորէն, և եկեղեցիի աջակողմեան ճամբէն, դէպի Մարլիի անտառը սեղմուեցաւ։

Ձախակողմը կ'երկարէր ուրիշ ճամբայ մը, լայն ու արձակ։

Դիպուածաւ հոն մնած ատեն պատի մը տակ նշմարեց հոն թափուած աւելցուք հող։

Կէս մթութեան մէջ իրեն նպաստաւոր թուեցաւ այդ անկիւնը։ Թերեւս ծակ մը, որէ մը գտնելով հոն, կարենար ցուրտէն պատսպարուիլ։

Վար իջաւ, այդ անկիւնին մօտենալու համար։ Բայց իսկոյն ետ քաշուեցաւ։

Զայն մը կը պոռար.

— Ո՞վ կայ հոն։

Սուլիի մը պղպղատը չղղ մը արձակեց մութին մէջ։

Վօպրոբրիի մարտկոցն էր, մէկը այն ռազմագիտական փոքր կայաններէն, որոնք այդ բարձունքներուն վրայ հաստատուած են։

(Շարունակելի)

ՅԱՆԻԷԼ ԼԸԶԻԻԷՕՐ

ԿՆՈՋ ՄԸ ԿԵԱՆՔԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԶԱՒԱԿԸ

Է.

ՍԷՆ-ՄԻՇԵԼԻ ԹԱԶԸ

Ցեռոյ պիսիքլէթը նստելով խոյս տուաւ արագօրէն։

Նշմարեցին ու հետապնդեցին զինքը։ Ինք ալ չէր գիտեր։ Ժէրվէ ետին իսկ չնայեցաւ։

Ոչ ոք պիտի կրնար Ժէրվէի ետեւէն հասնիլ, եթէ երբեք հողագործներու այդ համեստ գիւղին մէջ պիսիքլէթ մը իսկ գտնուէր, ինչ որ հաւանական չէր։

Ինք շատ յառաջացած, բնաւ չպիտի վախնար ո և է հետապնդումէ։

Գալով գիւղացիներէն ճանչցուելուն, այդ մասին ալ չէր վախնար։ Ատելինի նշանակը միայն ատենօք տեսած էր զինքը։ Եթէ երբեք Ցրէտէրիք տունէն դուրս խոյանար անմիջապէս, դարձեալ պէտք է վազէր մինչեւ բաւական հեռու անկիւն մը, սեւ բան մը տեսնելու համար կռնակէն, ճամբուն մթութեան ու հեռաւորութեան մէջ կորսուած։

Ուրեմն վախը չէր որ թեւեր կուտար փախստականին։

Ուրիշ զգացումներու մէջ թաղուած էր, որոնցմէ չպիտի կրնար ազատել օձիքը, ո՛րքան ալ ապահովութեան մէջ ըլլար։

Ատելինը աչքին առջեւ կուգար, որուն արիւնաթաթաւ դէմքը կը միանար օրհասական Հօրթանսի յիշատակին։ Ահա ինչ որ իր հետ կը տանէր կատաղի հեծելանուորդը լուռ և մթին ճամբաներու մէջէն, ձմրան ցուրտ հովուն դէմ, որ աւելի կը սաստկանար պիսիքլէթին վազքին։

Այսպէս Լուվրսիէն հասաւ։

Երբ նորէն տուներ նշմարեց, բայց ոչ թէ խրճիթներ, այլ հանգստաւէտ բնակարաններ, այն ատեն սոսկալի յոգնութիւն մը և անդիմադրելի պէտք մը զգաց տաքուկ ապաստարանի մը տակ փռուելու ու քնանալու։

«Այս կողմերը պանդոկներ ըլլալու են։ Դրամ կայ քովս, սենեակ մը կը վարձեմ, ուր անկողին մը և ճերմակ սաւաններ կը գտնուին հարկաւ։ Սենեակին դուռն ալ կը կղպեմ... Ոչ մէկուն կասկածը պիտի արթնցնէ սա բանը թէ մարդուն մէկը պիսիքլէթով կը ճամբորդէ, և թէ ուշ մնացած ու յոգնած, սենեակ մը կը վարձէ իր ճամբուն վրայ գտնուած օթեւի մը մէջ... Ասկէ աւելի սովորական բան կրնա՞յ ըլլալ»։

Հակառակ այս իրաւացի պատճառաբանութեան, և կարգ մը օթեւներու առջեւէն անցնելուն, Ժէրվէ կանգ չառաւ։

Պիսիքլէթին գնացքը դանդաղցուց, զինքը փորձութեան մատնող օթեւներու առջեւէն անցաւ նորէն, սակայն չհամարձակեցաւ զանգակը հնչեցնել, ներս մտնել ու ինքզինքը ցուցնել։

Սէնին եղերքը, ուր պիսիքլէթէն վար իջաւ, Ժէրվէի աչքին դարկաւ այն սիրուն օթեւներէն մէկը, որոնք ճաշարան, թերաս, պարտէզ և հովանեակ ունին։ Ատոնք Բարիզցիներու սիրական վայրերն են կիրակի օրերը։

Ժէրվէի տեսածը նրբուղի մը ունէր, ուր կազէ լամբարները կը վառէին։

Դեռ տասը չկար ժամը, և հակառակ տիրող եղանակին, և թերեւս այդ իսկ պատճառաւ, օթեւին մէջ տեսակ մը յաճախորդներ կային։

Դիւղեցիկ օդերուն զուարթ դիմեստուն մըն էր ան, մինչ ձմրան գէշ օդերուն ապաստարան մը կը դառնար, ուր գոզունի սէրը կը թաքչէր։

Ժէրվէ իր կեանքը պիտի վատնէր սիրայօժար, իր յոգնած անդամները հոն տարածելու և քունի անէացման մէջ թաղուելու համար։

Ամէնագէշ վտանգներն իսկ աչքն առած, Ժէրվէ չէր կրնար յաղթել երկչոտութեան, աննկարագրելի ամօթի մը։

Չէր համարձակեր այդ սեմէն անցնիլ, ուր հանդարտիկ լոյս մը կը շողար։

Իրեն աւելի դժուար կը թուէին ընկերական կեանքի մէջ մուտ գտնել, նայուածքներու դիմագրաւել, պատուակներ գտնել քան թէ մեռնիլ։

Ուստի նորէն ճամբայ ելաւ, առանց գիտնալու թէ ո՛ւր կ'երթար։

Ըստ բաների դէպ ի Մարլի ուղղուեցաւ, զառիվեր մը ելաւ հետիոտն, պիսիքլէթը ձեռքով առաջ քշելով։

Այլ դիմացուելիք բան չէր։

Ոճրագործը հաւծող վրէժխնդիր կատաղիներուն այլաբանական նշանաւոր պատկերը, Բրիւտոնի կողմէ գծուած, որ Լուվրի Թագաւորանին մէջ կը գտնուի, ճշգրտորէն կը նկարագրէր գիշերային մթութեան մէջ հեռացող այդ մարդուն վիճակը։

Իր հետ կը տանէր մղձաւանջը, թէեւ Ժէրվէ անկէ խոյս տալ կ'ուզէր միշտ։ Մթութիւնը անձկութեամբ կը պատէր զինքը և արդէն իսկ վախ կը զգար արշալոյսին ծագելէն։

Հրապարակի մը վրայ դտաւ ինքզինքը, եկեղեցիի մը առջեւ։

Բացարձակ անդորրութիւն մը կը տիրէր։

Ցժդոյն երկնքին տակ մարդ կը կռահէր թէ ընդարձակ բնակարաններ կը տարածուէին. դաշտագետիններ, բլուրներ, գիւղեր, օձապտոյտ գետը, լռութեան մէջ ինքնամփոփ։

Այդ անջրպետին մէջ կա՞ր մէկը որ Ժէրվէի չափ ողբալի կացութեան մը մատնուած ըլլար։

«Վերջապէս պիտի կրնամ սատեղ նստիլ ու փռուիլ...»

Ժէրվէ պատի մը անկիւնը նշմարած էր քարէ նստարան մը։

Այդպէս պատսպարուած, թերեւս Ժէրվէ շատ չմսէր և կարենար քանի մը ժամ հոն հանգչիլ։

Ոճրագործը հաւծող վրէժխնդիր կատաղիներուն այլաբանական նշանաւոր պատկերը, Բրիւտոնի կողմէ գծուած, որ Լուվրի Թագաւորանին մէջ կը գտնուի, ճշգրտորէն կը նկարագրէր գիշերային մթութեան մէջ հեռացող այդ մարդուն վիճակը։

Իր հետ կը տանէր մղձաւանջը, թէեւ Ժէրվէ անկէ խոյս տալ կ'ուզէր միշտ։ Մթութիւնը անձկութեամբ կը պատէր զինքը և արդէն իսկ վախ կը զգար արշալոյսին ծագելէն։

Հրապարակի մը վրայ դտաւ ինքզինքը, եկեղեցիի մը առջեւ։

Ինքզինքը միտքը, որպէս զի կենդանի էակներ կարծէր քարէ այդ սիլինքները։

Ասով հանդերձ ջղային ազդեցութիւնը չարունակեց։

Ոճրագործը չկրցաւ կենալ այդ անշարժ դէմքերու սեւեռուն նայուածքին ներքեւ։

Պիսիքլէթ նստաւ նորէն, և եկեղեցիի աջակողմեան ճամբէն, դէպի Մարլիի անտառը սեղմուեցաւ։

Ձախակողմը կ'երկարէր ուրիշ ճամբայ մը, լայն ու արձակ։

Դիպուածաւ հոն մնած ատեն պատի մը տակ նշմարեց հոն թափուած աւելցուք հող։

Կէս մթութեան մէջ իրեն նպաստաւոր թուեցաւ այդ անկիւնը։ Թերեւս ծակ մը, որէ մը գտնելով հոն, կարենար ցուրտէն պատսպարուիլ։

Վար իջաւ, այդ անկիւնին մօտենալու համար։ Բայց իսկոյն ետ քաշուեցաւ։

Զայն մը կը պոռար.

—

բումովը. հո՛ն՝ ազգիթի մը մինարէն, անդին՝ ջինջ և առատահոս աղբիւր մը։

Ամէն տեղ ճերմակ քարերով շինուած տուներ և պարտէզներ, որոնց վրայ ձիթենիներու և թզենիներու ճիւղերը կը տարածեն իրենց բարերար հովանին, և ուր նարնջենի և նռնենիի վառ ծաղիկները ուշագրաւ գեղեցկութեամբ մը կ'ուրեւին։ Դաշնան, գիւղին ամբողջ շրջակայքը ամենաչքնաղ հմայք մը կը ստանայ։

Աղաւնիները ճիւղերուն մէջ կը մնին։ Յոպոպը (huppe) արագօրէն կը թռչի, փայլուն կապոյտ փետուրով ցանիկը, որ Պաղեստինի ամենագեղեցիկ թռչունն է, անթիւ գեփիւռի մը պէս կը թռչկոտի, անթիւ ծաղիկներով կիտուածանկարուած դաշտերուն վրայ։ Պաղեստինի մէջ՝ այս փոքրիկ գիւղը՝ էն-Նազիրան, Նազարէթն է որ միայն պահած է իր նախկին դիրքն ու բնական տեսարանները. ճամբորդ մը ի՛նչ որ կը տեսնէ հիմակ, նոյնը պիտի տեսնէր, երբ այցելէր Քրիստոսի հոն բնակած ժամանակը։ Հո՛ս, այս փոքրիկ և անշուք գիւղին մէջէ՛ էր որ, մարդոց Փրկիչ Աստուածորդին իր մարդկային կեանքին երեսուն տարիները անցուց։ Նազարէթ (= էն-Սարիս, այսինքն «Ազբիւր Սարիս»-ի) կամ Նեգեր, որ կը նշանակէ ճիւղ, որմէ դրդուած՝ Ս. Հերոնիմոս կոչեց զայն «Գալիլիոյ ծաղիկը», բաղդատելով զայն նոր բացուած վարդի մը հետ։

Այս այն գիւղն է, ուր Յիսուս, բաց ի երեք տարիներէն, բնակեցաւ իր ամբողջ երկրաւոր կեանքի միջոցին, և որուն անունը գրուեցաւ յետոյ Փրկչին խաչին վրայ. «Այն գիւղը, զոր ամօթ չհամարեց Յիսուս յիշեցնել հալածող Սաւուղին»։

Աստուածակոխ այս նեղ արահետէն, որ Նրուսաղէմ երթուղարձի միակ ճամբան է, ուղեւորը կը հանի Յիսուսի մանկութեան, երիտասարդութեան և չափահասութեան բնակավայրը(*)։

Թարգմ. ՊՕՂՈՍ ՍԱՐԿ. ԳԱԼԷՄԵԱՆ

Սմիւռք

ԱՌՏՆԻՆ ՅՈՒՇԱՏՍԵՐ

Սուածայր եւ բարձրակրունկ կօշիկները շատ վնասակար են. բարձր կրունկները ոտքը դէպ ի վար բարձրացնելով, ոտքին մատները դէպ ի վար, դէպ յառաջ կը քշեն ու շարունակ ճնշման մէջ կը պահեն զանոնք, և քաշուածքին անշնորհ ու սառանալ երեւոյթ մը և չափազանց յոգնութիւն պատճառելէ զատ, մատները կ'ընդարմացնեն և արեան շրջանը արգիլելով վատնդաւոր վէրքերու դռոյցման պատճառ կ'ըլլան։ Մեր ոտքերը զանազան վէրքերէ ղերծ պահելու համար, պէտք է ոտքի ձեւին յարմար կօշիկներ միայն գործածենք, առանց սուր ծայրի և բարձր կրունկի։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆՈՐ ԵՒ ՀԻՆ ԵՐԲԵԱԿԸ

Խաղաղութեան Դեսպանախորհուրդին Լա Հէի մէջ բացուած օրը, Նիգլիոյ, Ֆրանսայի և Սպանիոյ ներկայացուցիչները երկու համաձայնութիւններու մասին տեղեկութիւն տուին, խաղաղութեանը նոր երաշխաւորութիւններ ցուցնելով զանոնք, որոնք տակաւին այդ երեք երկիրներէ դուրս մասնագիտութիւնները աւելցնելու հանգամանքը ունին։ Անգլիա և Ֆրանսա Սպանիոյ հետ դաշնագիր մը կնքեցին, որ կ'երաշխաւորէ երկու տէրութեանց ստացուածքները Միջերկրականի և Ատլանտեան ովկիանոսի մէջ, և կ'ապահովցնէ Ֆրանսայի և Անգլիոյ գաղթականութեանց ճամբան։ Այսպիսի դաշնագիր մը կնքումը անվստահութիւններու գոյութիւնը ենթադրել կուտայ, և խաղաղութեան Դեսպանախորհուրդին առաջին նիստին ատեն լաւագոյակ նշան մը չէ արեւմտեան Եւրոպայի կառավարութեանց կողմէ անվստահութիւն ցուցնել այնպիսի երկիրներու, զորս որոնք հանդիսական յայտարարութիւններով ապահովցուցած են թէ երկրակալութեան նպատակ չունին։ Իրաւարար դատարաններու ամէնէն աւելի ազդեցիկն է վստահութիւնը, և Լոնտոնի, Բարլիզի ու Մաարիտի մէջ այնպիսի դաշնագիր մը ստորագրուեցաւ որ, իր մէջ պահպանողական պայմաններ գտնուելուն համար, այդ երեք երկիրներու հանրային կարծիքէն այնպէս մը պիտի ընդունուի, որպէս թէ Գերմանիա, Իտալիա և Մ. Նահանգները արժանի չեն վստահութեան։ Աւստրահունգարիոյ և Գերմանիոյ միջեւ դաշնագիր կնքուեցաւ, վասն զի ժամանակին Գերմանիոյ նախաձեռնութեամբ եղած մէկ քանի կարգադրութեանց դէմ Ռուսիոյ տնամութիւնը կը շարունակուէր և որովհետեւ վրէժխնդրութեան զգացումները ամէն ատեն մէկ վայրկեանէ միւսը կրնային սուր հանգամանք մը առնել Ֆրանսայի մէջ։ Այդ դաշնագիրը Երբեակի վերածուեցաւ, վասն զի Իտալիա խորապէս զդաւուած էր Ֆրանսայի ընթացքէն, որովհետեւ մեծ շահ ունէր որ Եւրոպայի խաղաղութիւնը չվտանգուի։ Խաղաղութեան թշնամիները չուրացան թէ իրենց ծրագիրները ունին, և թէ ուրիշ ատենի վերապահած են ատոնց գործադրութիւնը։ Բայց Անգլիա, Սպանիա և Ֆրանսա ի՛նչ պատճառ կրնային ունենալ իրարու չուզեր երաշխաւորելու համար դաշնագիր՝ կնքելու։ Ո՛չ Գերմանիա և ոչ Իտալիա մարէ կ'անցընեն ձեռք անցընել Քահանեան կամ Գալէաեան կղզիները։ Գալով Մ. Նահանգաց, զորս անգլիացի պետական անձինք մեծ ղաղակներով ողջունեցին սպանիական գաղթավայրերուն գրաւմանը ապթիւ, այժմ պատճառ չկայ ենթադրելու թէ վերջին յանկարծօրէն Սպանիոյ վրայ յարձակիլ մտադրած ըլլան։ Եթէ երաշխաւորական այս նոր դաշնագիրները ծանուցուածէն տարբեր բան մը չեն պարունակեր իրենց մէջ, ուրեմն Անգլիոյ ծաւալական քաղաքականութեան համար Գերմանիոյ իբր անյագ ցուցուած երկրակալական փափաքին դէմ դնելու համար կնքուած են։ Բայց կը կարծուի թէ ատոնք Գերմանիան պիտի արգիլեն չարժելէ։ Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջեւ երաշխաւորական դաշնագիր չկայ թէեւ, բայց բարիւեան թերթ մը կը կը գրէ յայտնապէս թէ սիրալիր համաձայնութիւնը կը բաւէ և թէ Գերմանիա հիմա չպիտի կրնայ անդրծուեան պատերազմ մը մղել։ Բաւ է թէ Ֆրանսայի դիւանագէտները լրջօրէն կը հաւատան թէ Գերմանիա նպատակ ունի մղել այդպիսի պատերազմ մը և հաւանական կը համարեն Միջերկրականի ծովուն արեւմտեան մասին մէջ մղել մտադրուած այդ պատերազմը։ Եթէ Ֆրանսա դաշնագրով կ'ուզէ ապահովել Բրօսքայի, Այմերիոյ և այլնի հետ իր յարաբերութիւնները, իրեն համար, իբրեւ Միջերկրականի տէրութիւն, Իտալիան միայն թշնամի նկատած կրնայ ըլլալ, և Իտալիա այն ատեն միայն թշնամի է երբ կա՛մ Ֆրանսայէն յարձակում կրէ, կամ իր զինակցին՝ Գերմանիոյ՝ Ֆրանսայի կողմէ յարձակում կրած ատեն, իր զինակցական պարտաւորութիւնը կատարէ։

Այն դաշնագիրը, զոր արեւմտեան երկու մեծ տէրութիւնները կնքեցին Սպանիոյ հետ, իբրեւ պաշտպանողական դաշնագիր մեծ կարեւորութիւն չունի։ Մենք ընդհակառակը ատոր տակ յարձակողական դիտումներ չենք տեսներ, մանաւանդ թէ այժմ ո՛չ Ֆրանսայի, ոչ Անգլիոյ և ոչ Սպանիոյ մէջ պատրաստ չեն յարձակողական քաղաքականութիւն մը պաշտպանելու։ Բայց քանի որ այս դաշնագիրը նպատակի մը համար կնքուած է, այս նպատակը Միջերկրականի կամ Ատլանտեան ծովերուն մէջ չաներու վերաբերեալ վէճի մը ատեն եւրոպական այդ երկու տէրութիւններուն դերակշռութիւնը ապահովելու համար կրնայ ըլլալ։ Հետեւաբար, Ալճէզիրասի դաշնագիրն ալ այդ երեք տէրութեանց, կամ լաւ էս, Անգլիոյ և Ֆրանսայի բարի կամեցողութենէն կախում ունեցած կ'ըլլայ։ Պ. Բիլոն Ֆրանսայի խմբագրի մը ըսաւ.—«Մենք Մարոքի մէջ միջազգային դաշնագրով մը կապուած ենք։» Արդարեւ, Ֆրանսա Ալճէզիրասի դաշնագրով կապուած է։ Բայց կարելի է որ կարծեաց տարբերութիւն մը ծագի կամ աւելի լուրջ ու ծանր խնդիրներ առաջ գան, և այն ատեն Ալճէզիրասի մէջ կնքուած դաշնագիրը ստորագրող տէրութիւնները վէճի բռնուին իրարու հետ, և Անգլիա, Ֆրանսա ու Սպանիա միանան և իրենց կամքը գործադրել ուզեն։ Այս կը նմանի Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ տիրող վիճակին, ուր այժմ Անգլիա, Ֆրանսա և Ճաբոն ամէն պարագայի մէջ համերաշխ պիտի գործեն։ Բայց անկարելի է որ խաղաղութեան ընդհանուր զգացման հաճելի ըլլայ, երբ առեւտրական շահերու հետամուտ ամէն տէրութեանց միջեւ կարեւոր խնդիրներ յառաջ եկած ատեն, մեծամասնութիւն մը գոյանայ, որուն դէմ միւսներն իրարա անկարող ելնան, դաշնագրական ձեւակերպութիւններով արգիլուած ըլլալով աղդու ընդդիմութիւն մը ընել։ Գերմանիոյ համար խնդիրը այն վիճակին մէջ է որ մեծաքանակ արտադրութիւն ունի և իր գաղթավայրերը, համեմատաբար չատ քիչ են, որով իր ահագին գործունէութեան համար շահաւաններ կը փնտռէ Ծայրագոյն Արեւելքի և Ափրիկէի դեռ ինքնալար երկիրներու մէջ, ուր բաց դուռի սկզբունքը հաստատուած է ամէնուն համար։ Այս վիճակը, ո՛չ միայն Գերմանիոյ համար, այլ աշխարհի ընդհանուր վաճառականութեան մասնակցող երկիրներուն համար ալ այսպէս է։ Սակայն Գերմանիա այն պատճառաւ աւելի կը վնասուի, վասն զի Ֆրանսա և Անգլիա ո՛չ միայն տնտեսական այլ և քաղաքական հակառակորդ մը կը նկատեն զինքը։ Եւ հիմա թէ՛ իրեն և թէ ուրիշներուն համար ամենուրեք խումբ մը դէմ կ'ելլէ. և չյանգրծուած երկիրներու ճամբան կը բացուի այս խումբին առջեւ. կը տեսնենք ահա թէ անգլեւ-ֆրանսական խումբը դիմամբ կը հակառակի գերման ձեռնարկներուն ամենուրեք։ Ցուցեղոյնն այն է սակայն որ այս խումբին անդամները, իրենց ծովային փոխադարձ օգնութիւններ ընձեռող դիւանագիտական դաշնագիրներով իրական գերակշռութիւն մը կը գոյացնեն, որ կը արգելադրէ լուութեան դատապարտել ուրիշները։

Ֆրանսական թերթերը կը թուեն այն առաւելութիւնները, զոր Սպանիա, անգլեւ-ֆրանսական բարեկամութեան մէջ մտնելով, պիտի ընծայէ այս երկու տէրութեանց։ Անգլիա կրնայ վստահիլ թէ Սպանիա չուզեր ձիպլաղարի ստացուածքին վնասել։ Անգլիա և Ֆրանսա կրնան վստահիլ թէ իրենց նաւատորմիղները ամէն ատեն կրնան Միջերկրականէն Ատլանտեան երթալ ու դառնալ։ Ցայտնի է թէ սպանիական ռազմային նաւահանգիստները բաց պիտի մնան դաշնակիցներու նաւերուն առջեւ։ Եւ այս ամէնուն փոխարէն Սպանիոյ ապահովութիւն պիտի տրուի իր ամբողջութեան համար, որուն ոչ ոք կը սպառնայ։ Անշուշտ յոյսեր ալ ներշնչուած են իրեն, և Ալճէզիրասի դաշնագիրը չգործադրուելէն առաջ դաւիք վէճերու առթիւ անստոյգ ենթադրութիւններու և ուրիշ զանազան հաւանականութեանց միջեւ ընտրութիւն մը ընելու ատեն է որ որոշած է արեւմտեան տէրութեանց յարիլ։ Գերմանիա պիտի չզոգացուի, և կը խորհին թէ պատերազմի մը ատեն Իտալիա չհամարձակի ծովուս վրայ օգնել իրեն։ Եւ ասիկա խաղաղութեան երաշխաւորութիւն կ'անուանեն։ Հիմա խնդիր է թէ սպառազինութեանց սահմանափակման համար յայտնուած փափաքները ի՞նչպէս կը հաշուին զինեալ համաձայնութեանց նորանոր յաւելումներուն հետ։

(Նոյն. Ֆրայէ Ռէյսէ)

ԼԱ ՀԷԻ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Լա Հէի խաղաղութեան երկրորդ Դեսպանախորհուրդին առաջին նիստին առաջ բերած տպաւորութեանը մասին հետեւեալը կը հեռագրէ Ֆրանսական Թերթի մը Թղթակիցը.

Ամէն կողմէ կը հարցուի թէ ի՞նչ է տպաւորութիւնը առաջին նիստին վրայ։ Ընդհանուր ուշադրութեան առարկայ կ'ըլլայ սա իրողութիւնը թէ Դեսպանախորհուրդին նախագահ Պ. Նէլիտով իր ճառին մէջ բնաւ չէ ակնարկած սպառազինութեանց սահմանափակումին։ Մինչեւ իսկ բաւ թէ, հակառակ դատարաններու գոյութեանը, անհամաձայնութիւններ ելլելու մասին մէջ մղել մտադրուած այդ պատերազմը։ Եթէ Ֆրանսա դաշնագրով կ'ուզէ ապահովել Բրօսքայի, Այմերիոյ և այլնի հետ իր յարաբերութիւնները, իրեն համար, իբրեւ Միջերկրականի տէրութիւն, Իտալիան

Ստեփան Եալտըզճեան, Բանկալթի մեծ պողոտան 41 թիւ տունը բնակող և Եիւքսէք Գալատըրի հաստատուած դեղի վաճառական Կ. Պոլսեցի 42 տարեկան Գրիգոր Խաչիկ Ղազարոսեան, Ագանող փողոց 20 թիւ տունը բնակող իտալական հպատակ վաճառական Ծէրմինիան Ճիտոյի կինը՝ 45 տարեկան Լուիզա ու աղջիկը՝ 25 տարեկան Օնորին, Շիշխանէ պանկոնցին չրջակայքը Օքմը Մուսա թաղը հաստատուած նկարիչ 40 տարեկան Սավա Բեդրոս, Թաքսիմի Զամպակ փողոցը բնակող Կ. Պոլսեցի 45 տարեկան Զապէլ կամ Մարիամ Գուլումեան, Էյմա Տաղը Ճատտէսի բնակող Տէօշէմէճի Մրկրը Սրթին, Նախապէս Գալատգիւղ Սէօյիւալի Զէյմէ Ճատտէսի բնակող Սալիմ Պէյզատէ 20 տարեկան ձէմալ պէյ ու մայրը 42 տարեկան Ֆաթիմէ Իգպալ Հանըմ, որոնք հիմա Կ. Պոլսէն հեռացած են, Ինձոն օվ Լոնտոն ապահովագրական ընկերութեան պաշտօնեաներէն հելլենացի Մանոլ Բէյաքարի որ ասկէ առաջ Բանկալթի կը բնակէր և հիմա բացակայ է. Նաեւ ատոր հոմանուհին անգլիացի տիկին Ա. Նանսը Պիրան, որ նոյնպէս հիմա բացակայ է։ Ատոնք ձերբակալուած իրենց ուրիշ ընկերներուն հետ եղեռնադատ ատեանին առջեւ պիտի դատուին։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. ԵՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԸ

Արեւելքի ամէնէն աւելի գրաղեցաւ Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին հարիւրամեակով, և ուրախութեամբ կը յայտարարենք որ Ս. Պատրիարք Հօր և Բերայի Թաղ. Խորհուրդի ըրած կարգադրութեանց շնորհիւ՝ շատ վայելուչ հանդիսաւորութեամբ պիտի տօնուի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին հարիւրամեակը։ Բերայի Թաղ. Խորհրդոյ Վսեմ. Ատենապետին առարգրութեամբ, տօնակատարութեան մասնակցելու համար մասնաւոր հրաւիրագրեր ուղղուած են Պատրիարքարանի Վարչական ժողովներու և Խորհուրդներու բոլոր անդամներուն, Պատրիարքարանի չորս աւագ պաշտօնեաներուն, մայրաքաղաքիս մէջ գտնուող բոլոր եպիսկոպոսներուն, վարդապետներուն և Բերայի բոլոր քահանաներուն, ինչպէս նաև Բերայի մէջ բնակող ծանօթ ազգայիններուն։ Արեւանատոցի մէջ արուելիք հոգեհրոյթին մասնակցելու համար հրաւիրուած են 120 հոգի։ Սեղանի յարդարանքն ու ճաշը յանձնարարուած է Թոքաթէեանին։

Կիրակի առաւօտուն հանդիսաւոր ժամերգութիւն պիտի կատարուի որ ժամը 11ին պիտի սկսի, և շուրջ 1½ին պիտի սկսի հանդիսաւոր պատարագը։ Թափօրի միջոցին պիտի բացուի հարիւրամեակին առթիւ Լեւոն էֆ. Ցովհաննէսեանի ծախքով պատրաստուած յոբելենական մարմարեայ արձանագրութիւնը, որուն վրայ հետեւեալ յիշատակելի տողերը քանդակուած են.

«Ի՝ՆՆ յունիսի 1807 ամի կատարեցաւ առաջին եկեղեցւոյն Բերայի ի Պատրիարքութեան Տ. Տ. Յովհաննու Քարեղացւոյ։ Ի տան յունիսի 1907 ամի կատարի հանդէս դարադարձի ի վերաշինեալ եկեղեցւոյ Ս. Երրորդութեան ի Պատրիարքութեան Տ. Տ. Մաղաքիա Ոսկեանց։ Թագն Բերայի փոխարիկ հաստատ հայաքանկութեան բարգաւաճեալ յամս 109 ինեալ յառաջադէմ ի բարգաւաճ մայրաքաղաքիս Տօնի. եւ ցնծայ»։

Պատարագի թափօրէն ետքը եկեղեցի եկողները արդէն արձանագրութիւնը բաց պիտի տեսնեն, մինչ անկէ առաջ գոց պիտի ըլլայ։ Պատարագի միջոցին երեք աղօթքները եպիսկոպոսներ պիտի կարդան։ Մատաւորապէս ժամը 4ին Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ հանգուցեալ քարեբարներու համար հոգեհանդիսա պիտի կատարուի, որուն աւարտումէն ետքը նշխար պիտի բաշխուի և դպիրները պիտի երգեն «Ի Տէր պարծեսցին» սաղմոսը։ Եկեղեցի եկող հաւատացեալներուն պիտի նուիրուի յոբելեանի առթիւ դարձեալ Լեւոն էֆ. Ցովհաննէսեանի ծախքով գեղեցիկ թուղթի վրայ տպագրուած և վերեւ յիշուած արձանագրութիւնը ի յիշատակ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ հարիւրամեայ յոբելեանին։

Ժամը 5½ին հրաւիրեալները Արեւելեանոցի ընդարձակ սրահը պիտի առաջնորդուին, ուր ճոխ սեղան մը պատրաստուած պիտի ըլլայ մեծատուն Ոի ձեւով, որուն երկու բաց թեւերուն միջեւ մասնաւոր սեղան մը պիտի դրուի Բերայի Թաղ. Խորհուրդի անդամներուն համար։ Հացկերոյթէն ետքը ժամը 7ին ներկաները պիտի առաջնորդուին Նարեկեան Մանկապարտէզի սրահը, ուր գրական հանդէս մը տեղի պիտի ունենայ հետեւեալ ծրագրով.—

ՅԱՅՏԱԳԻՐ

1. Երգ Կայսերական։ — 2. Բացման խօսք (Թաղ. Խորհրդոյ կողմէն Ռոպէր էֆ. Եաղճեան)։ — 3. Երգ։ — 4. Հիւանդանոց Բերայի (Տօքթ. Թորգոմեան)։ — 5. Երգ։ — 6. Թաղ Բերայի։ — 7. Երգ։ — 8. Վարժարանք Բերայի (Հ. Ասատուր)։ — 9. Երգ։ — 10. Շնորհակալիք (Բարոգիչ Տ. Հմայեակ Սրբազան)։ — 11. Փակման խօսք (Ս. Պատրիարք)։ — 12. «Հայր մեր»։

Բոլոր ճառախօսները 8—10 րոպէ պիտի խօսին և յիշատակելի հանդէսը պիտի վերջանայ ժամը 8ին։

Ինչպէս երէկ յայտարարեցինք, բաց ի վերոյիշեալ ճառախօսներէն, Ս. Պատրիարք Հայրը յանձնարարած է քանի մը քաջատեղեակ անձերու՝ Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ թաղականներուն, քահանաներուն և Աղքատախնամին պատմութիւնը գրել։ Մեր լսածին համաձայն, ինչպէս գրական հանդէսի մէջ խօսուելիք ճառերը, նոյնպէս վերոյիշեալ գրուածները գրական յուշարձանի մասին հրատարակուած քանի մը յօդուածներէ զատ, պիտի հրատարակուին յատուկ գրքի ձեւով։ Այս գեղեցիկ եկեղեցական յոբելեանը գրական յուշարձանով մը ալ պիտի անմահանայ։ Կը յուսանք թէ ունեւոր և գրասէր անձ մը տպագրութեան ծախքը յանձն կ'առնէ։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՀՕՐԸ

Ս. Պատրիարքը, իր հետ ունենալով գործակատար Արիս էֆ.ն, երէկ Բ. Դուռը գնաց և այցելեց Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Ֆէրիտ փաշայի։ Ցետոյ, Ն. Սրբազնութիւնը Էվգաֆի պաշտօնատունը երթալով այցելեց Էվգաֆի Նախարարի փոխանորդ Վսեմ. Մէհմէտ Ալի փաշայի։

*** Դատգիւղի Թաղ. Խորհուրդի անդամներէն Տիգրան էֆ. Ճիլաճեան և Թաղին ազգայիններէն Ներսէս էֆ. Օհանեան այս առաւօտ Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանը երթալով տեսակցութիւն մը ունեցան Ն. Սրբազնութեան հետ, Դատգիւղի եկեղեցւոյն վերաշինութեան խնդրոյն վրայ։

*** Յունիս 17ի կիրակի օրը, բարեշիտական Պաղտիկ էֆ. Սագայեանի մասուան քառասունքը ըլլալով, Ս. Պատրիարքը հրաւիրուած է Պատարագ մատուցանել Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցին և նախագահել հոգեհանգստեան պաշտօնին որ պիտի կատարուի հանգուցեալին յիշատակին։ Ն. Սրբազնութիւնը նոյն գիշերը Սկիւտար մնալով, երկուշաբթի օրը պիտի այցելէ Պէրպէրեան վարժարանը և ներկայ պիտի գտնուի քննութեանց որոնք կը սկսին յառաջիկայ երեքշաբթիին։ Թ՛ ընթացաւարտներուն և թէ ընդհանուր աշակերտներուն քննութիւնները միեւնոյն ժամանակ կատարել որոշուած է։

ԵՐՕՆԻ ԴԱՄԵՐԸ

Ս. Պատրիարք Հօր մասնաւոր կարգադրութեամբ, ազգ. վարժարաններու յառաջիկայ ամավերջի քննութեանց կրօնագիտութեան ու բարոյագիտութեան ճիւղերուն ներկայ պիտի գտնուին վարդապետներ, տեղեկագրելու համար թէ այդ դասերը ինչ չափով կ'աւանդուին և որոնք են կրօնուսոյցները։ Այս նպատակով Ն. Սրբազնութիւնը այցելու-քննիչ նշանակած է հետեւեալ եկեղեցականները. Տ. Զաւէն Ծ. վրդ.— Սամաթիոյ, Եէնիգաբուի, Այլիմէմբերի և Նարլըգարուի ազգ. վարժարաններուն։ Տ. Բարգեն Ծ. վրդ.— Բերայի Էսատեան և Նարեկեան, Բանկալթիի, Ֆէրեգիւղի ու Տօլապատէրի ազգ. վարժարաններուն, և Նիկողոսեան մասնաւոր վարժարանին։ Տ. Տիրայր Ծ. վրդ.—Դասըմիաշայի, Խասգիւղի և Դալաթիոյ ազգ. վարժարաններուն։ Տ. Գրիգորիս Ծ. վրդ. Պալագեան.— Թոփգապուի, Պալաթի, Էշմէյանի, Էյուպի և Սալմաթօմրուգի ազգ. վարժարաններուն։ Տ. Ղեւոնդ վրդ. Դուրեան.— Պէրպէրեան, Սկիւտարի երեք թաղերու, Դամատիլիի, Մաքրիգիւղի ազգ. վարժարաններուն և Ազգ. Հիւանդանոցի Որբանոցին։ Տ. Արսաւազդ վրդ.— Դատգիւղի, Գաղաթալի, Գընալը կղզիի, Գումգապուի, Գումգապուի դուրսի, Կէտիկփաշայի ազգ. վարժարաններուն և Տէմիրեան մասնաւոր վարժարանին։ Տ. Պսակ վրդ.— Պէշիկթաշի, Օրթաքէօյի, Գուրուչէշմէի, Բանմէլի Հիսարի, Պօյաճըգիւղի, Եէնիգիւղի, Պէյքօզի և Պէօյիւքտէրէի ազգ. վարժարաններուն։

ԹԱՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՇՈՒՐՋԸ

Եալտըզի Մեծ-Նոր գիւղն Պ. Մ. Սաղրեան հետեւեալը կը գրէ մեզ.—

Արեւելք օգաստաց հայաթերթիդ 6500դ թուոյն «Եկեղեցական Լուրեր»ու բաժնին մէջ կարդացի Մեծ-Նոր գիւղէն Թղթակցի մը հաղորդած տեղեկութիւնը թէ տեղւոյս Թաղ. Խորհուրդը հրաժարած է՝ իր ատենապետին մէկ անձան աթաքին համար։ Ցիշեալ լրատուին բացայայտ իրողութիւնը այլափոխած ըլլալը հաստատելու համար, փութամ հաղորդել հետեւեալ ճշմարտութիւնները, յուսալով թէ անկողմնակալ ոգիով պիտի հաճիք հիւրընկալել զանոնք։

Մեծ-Նոր գիւղացիները առաջին անգամ է որ բաղդաւորութիւնը ունեցան պաշտօնի վրայ տեսնելու թաղականութիւն մը՝ որ կատարեալ ձեռնասուութեամբ կը վարէր իր պաշտօնը և արդէն իր չորրորդ տարին լրացնելու մօտեցած էր։ Դպրոցի պէտքէն, որ շատ անձուկ է, կ'ըսէին ասկէց առաջ 35,000 ղրշ.էն 66,000 ղրշ.ի բարձրացաւ։ Այս թաղականութեան օրով, հինէն 8-10 ամսականի պահանջ ունեցող ուսուցիչներ գանձեցին իրենց անվճար ամսականները և իւրաքանչիւրը կանոնաւորապէս իր թոշակն ստացաւ ամէն ամսոյ վերջը։ Հին թաղականութեան թողած 60 ոսկիի չափ պարտքը վճարուեցաւ, 33,000 ղրշ.ի արժողութեամբ նոր հասութաբեր կալուածներ գնուեցան և դպրոցը փոփոխուած կանոնաւորութեան հասցնելու համար ո՛չ մէկ ջանք չխնայուեցաւ։ Բնական է որ Մեծ-Նոր գիւղացիներու զարմանքը գրաւէին իրենց համար տակաւին անսովոր եղող սոյնօրինակ գործունէութեան մը արդիւնքները։ որովհետեւ, ինչպէս յիշեցի, առաջին անդամն է որ գիւղիս դպրոցնու եկեղեցին կը վայելէր խնամքն ու հոգածութիւնը անձնուրաց և պարտաճանաչ թաղականութեան մը։ Բարեբաղդութիւն մըն էր սակայն տեսնել որ ներկայ թաղականութիւնը իր նախորդներէն բոլորովին տարբեր ուղղութեան մը հետեւելով, մտադրած էր չընկրկիլ ո՛ և է դժուարութեան առջեւ և օրինակ հանդիսանալ իրմէ վերջ եկողներուն, որովհետեւ ցաւալի է յիշել թէ հոս, հաղուագէպ էր թաղականութիւն մը 6 ամիս կամ առաւելն 1½ տարի պաշտօնի գլուխ տեսնել։

Ներկայ թաղականութեան հակառակորդները դպրոցին և եկեղեցւոյն նկատմամբ խօսելիք և առարկելիք բան մը չունենալով, կը համաձայնին վերջերս, և կը փորձին աղաբաել թաղ. Խորհրդոյ ատենադպրին անունը։ Քանի մը ներշնչեալներ կը սկսին խծծանքներ ընել թաղականութեան հակառակ անմպատ կարծիքներու հոսանք մը յառաջ բերելու համար իր շրջանի վերջին ամիսներու մէջ, որպէս զի վերընտրելի չըլլան իբր արատաւորեալներ։ Իրենց պաշտօնակցին դէմ եղած այս անարդար անուանարկութեան համար է որ բոլորովին վշտացած պաշտօնէ հրաժարած է թաղականութիւնը։ Առա՛ բուն իրողութիւնը։ Զգիտեմ ինչու տարբեր գոյներով ներկայացնել ուզած են զայն, Ատենապետի՞ մը թէ Ատենադպրի՞ մը շուրջ դարձած խնդիրը զանազանել չուզողներ ինչպէս համարձակած են փորձել խմբագրութեանց մտքերն ալ գայթակղեցնել։

Կը լսենք թէ Առաջնորդ Սրբազանը մօտերս գիւղս պիտի այցելէ, թերեւս այդ առթիւ նոր ընտրութեան մը ձեռնարկել փութայ, քանի որ հրաժարեալ Թաղ. Խորհրդոյ շրջանը լրանալուն արդէն երկու ամիս մնացած ըլլալով, հաւանական չէ որ հրաժարեալ անդամներ միայն երկու ամսուան համար ուզեն իրենց պաշտօնը շարունակել։

Ս. ՍԱՂԸՉԵԱՆ

Մեծ-Նոր գիւղ Եալտայի

Ծ. Խ.—Պ. Սաղըզեանի սոյն պատասխանը անկողմնակալութեամբ կը հրատարակենք. սակայն Մեծ-Նոր գիւղի Թաղ. գործերուն մօտէն տեղեակ անկողմնակալ անձ մը դիտել կուտայ թէ յիշեալ գիւղին ներկայ Թաղ. Խորհրդոյ ատենապետին և կամ ատենադպրին վերագրուած անճան մէկ արարքը եթէ իսկապէս անհիմն է, ամբողջ Խորհուրդին՝ մանաւանդ ըստ Սաղըզեանի գրածին այնքան պարտաճանաչ Խորհուրդի մը հրաժարումը անարդարանալի է։ Ներկայ Թաղ. Խորհուրդը ապացուցանելու համար թէ ի՛նքն ալ կուսակցական թելադրութիւններէ չէ՛ մղուած իր պաշտօնավարութեան միջոցին և կամ չի մղուիր այսօր ալ, անշուշտ աւելի լաւ կ'ընէ չարունակել իր գործը կատարեալ պարարիւնութեամբ։

Խասկալի Տ. Խորէն Մխիթարեան քահանան, որ իր գիւղի ծուխէն դժգոհ ըլլալով ի վերջոյ պատրիարքական հրամանով Սաբրդա փոխադրուած էր Զատկին և երկու շաբաթ առաջ վերադառնալով Խասկալ և Ատաբազար գացած էր, տեղւոյն թաղականներուն հետ անհամաձայն գտնուելուն պատճառաւ, այժմ դարձեալ պատրիարքական հրամանով Սաբրդա պիտի վերադառնայ։

«ՄԱՍԻՍ»Ի ԲԱՑԱՌԻԿ ԹԻՒԸ

Մասիսի բացառիկ թիւը, որ հրապարակ ելաւ այսօր, ճշմարտապէս գրական գեղեցիկ փունջ մը կը կազմէ, իր ստուար ծաւալովը և բազմաթիւ գրուածքներովը ծանօթ գրագէտներու։ Բովանդակութիւնն է.— Կոյսին պատկերը. Եղիշէ եպիսկ. Դուրեան։ — Հայ Եկեղեցականութիւնը. Մուսեղ եպիսկոպոս։ — Մոլորումը. Զապէլ Եսայեան։ — Բմայքի ծաղիկներ. Ց. Ալփիար։ — Գրիգոր պատուելի Փէշտիմալճեան. Միհաս Ծալեան։ — Դաւիլա. Մեռուժան Պարսամեան։ — Վարդ-Աչք. Եղիա Տէմիրճիպաշեան։ — Լուսանկարը. Պերճուհի Եազըճեան։ — Եղիսյին մուրալը. Զիմբէ-Սարաֆ։ — Կիներու դաստիարակութիւնը. Տօքթ. Ձորճ Ուլշպրն։ — «Գլուխս պէտք ունի ուսիր». Նեոլմ Արմեն։ — Վենեսիկ. Հրանտ Նազարեան։ — Պատասխան մասիսի հարցումին. Մեռուսեան։ — «Միածնի»ը. Տիգրան Զէօկիւրեան։ — Դերման գրականութեան դէմքեր. Մելիք Թէվֆիկ։ — Կարծիքներ. Մաղաքիա Արքեպսկ. Օրմանեան, Սիպիլ, Ցակոբոս Ճճիգեան, Ադեմ. Փանոսեան, Զիմբէ-Սարաֆ։

ՀԱՆԸՆԱԳԻՏԱԿ 41դ թիւը հրապարակ ելաւ այսօր հետեւեալ ճոխ և զբաղեցուցիչ բովանդակութեամբ. — Վ. Փափազեան. Օթլախճիութիւնը։ — Ց. Ալփիար. Բրնկիկ։ — Զապ. Բերայի Օրիորդի մը Օրագիրը։ — Սեպուհ Մ. Ակուռի. Կորսուած Պոչը։ — Ց. Ա. Մուրատ Շիրեր։ — Ա. Դաբուճիեան, Ծածուկ Գրականութիւն։ — Ըսրդան Օրու. Խալիները։ Շաբթուան Լուրեր և ուրիշ բաներ։

Լիլա այս թիւին մէջ իր բեղուն գրիչով նպարագած է Զոր-Թութենց Փիլիկ Էմմիին Ալէքսադրի ուխտի երթալը ակընծիական բարբառով։

Հասցէ՝ Պոլիս, Պապ Ալի Ճատտէսի, թիւ 52, Ց. Աստուրեան տպարան։

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

(Ապրիլ ամսոյ նուիրատուութիւն)

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ անցեալ ապրիլ ամսոյ մէջ հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են, — Նիկոմիդիոյ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ պնակի հասոյթի 1152 ղրուշ, Կարապետ էֆ. Թաշճեան (Նուէր պատարագի) 1080, Աստաբազարի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ պնակի հասոյթի 648, Ա.յ-Մարէգնոյի Ս. եկեղեցւոյ պնակի եւ գանձանակի հասոյթի 406, Յակոբ էֆ. Գարամանեան (Քէրեսթէճի) 240, Տիկին Բարբին Շերվէթեան 216, Պօղոս էֆ. Գաղալեան (Ակնեցի) 190, Բարեսէր Ոմն 162, Ծնունկ էֆ. Գուլումճեան (Կեսարացի), Գրիգոր էֆ. Լրէմէեան (Կեսարացի), Խաչիկ էֆ. Աւսլանեան (Երզնկացի), Մ. Էրէնպաք Պրիմ և Ընկ. ի Պրէսթօրտ 120ական ղրուշ, Տիկին Աննիկ Թ. Համամճեան, Տ. Աթանաս քահանայ Յովհաննէս Արզանպէկցի վասն ապաքինման Արշաւիրայ Գալանճեանի, Վարդան էֆ. Պոթմազեան ի Մէրսիկէօղ, Հաճի Սաեփան էֆ. Զատիկեան Սէօլէօղցի և Պրուսա, Ծնունկ էֆ. Շահինեան, Մկրտիչ էֆ Շահնաեան (Ալաշէհիրցի) 108ական, Վարդան էֆ. Ամենեան 95, Գալուստ էֆ. Մ. Զատիկեան (Սէօլէօղցի), Յակոբ էֆ. Նշանեան, Տիկին Բարսեղ Թէքէեան 60ական, Մինրան էֆ. Շիրինեան 55, Դաւիթ էֆ. Զամպաքճեան 54, Գալուստ էֆ. Յ. Զատիկեան (Սէօլէօղցի) 47.50, Տ. Յովհաննէս Ս. քահանայ Շահպազեան, Նշան էֆ. Հաղէսպրեան (Կարնեցի), Անդրանիկ էֆ. (Սեբաստացի), Եղբարք Սաղրեան (Կեսարացի), Մարգար էֆ. Եաղճեան 40ական ղրուշ, Բարսեղ էֆ. Կ. Մարգարեան ի Տէսէք Մառեն 21, Տօքթ. Սուքիան էֆ. Յակոբեան 20, Խաչիկ էֆ. Թովմիրեան 23.75 ղրուշ։

(Շարունակելի)

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն, յունիս 19)

ՆՈՐ ԵՐԵԱԿ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՏՐԻԴ, 18 յունիս.— Սպանիական մամուլը ցաւդ կը բաւականայ Անգլիոյ, Ֆրանսայի և Սպանիոյ միջեւ կնքուած դաշնագրին խաղաղական հանդամանքը ծանուցանող կէս-պաշտօնական զեկուցագրին արձագանգն ըլլալով, և վերապահութեամբ կը վարուի այդ մասին քննադատութիւն ընելէ։ Արտաքին գործոց նախարարը Երեսփ. Ժողովին մէջ հարցապնդման մը պատասխանելով չեշտեց Սպանիոյ խաղաղասիրութիւնը և խոստացաւ այս մասին աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ տալ։ Էֆեմերիտա լրագիրը, ընդհակառակն, Սպանիոյ չեզոքութեանը հակառակ վիճակ մը կ'ընդունէմարէ այս համաձայնութեան մէջ, և ծանր վանդներ կը գուշակէ նոր քաղաքականութեան մէջ։

ՄԱՏՐԻԴ, 18 յունիս.— Սպանիացի նշանաւոր քաղաքագէտ մը պատասխանելով այն հարցման թէ ինչո՛ւ համար Բորդուկալի տէրութիւնն ալ հետ առնած չէ արեւմտեան տէրութեանց շահերու շրջանակի մէջ, ըսաւ.—«Անգլիոյ և Ֆրանսայի հետ Սպանիոյ համաձայնութիւնը միմիայն պաշտպանողական հանգամանք ունի. իսկ Բորդուկալի տարիներ առաջ պաշտպանողական և յարձակողական զինակցութիւն մը կնքած է Անգլիոյ հետ։ Մանաւանդ թէ Բորդուկալի հանդէպ Սպանիոյ վերաբերումն այնպէս է որ Բորդուկալի մէջ ազդեցութիւն մը ունենալն ապահովուած է իրեն համար։

ԼԱ ՀԷԻ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 18 յունիս.—Այսօր ալ վաղուան լիակատար նիստին պատրաստութիւններով անցաւ։ Նէլքոլա կայսեր ղրկուած երախտագիտական հեռագրին պատասխանը հասաւ։ Զանազան պատուիրակութիւններ կը հանին խաղաղութեան գաղափարին ոյժ տալու համար։ Նախագահ Պ. Նելիսով երէկ ունկնդրութեան ընդունեց «կանանց միջազգային Խորհուրդ»ին ներկայացուցիչները, որոնք Եւրոպայի և ուրիշ երկիրներէ եկած կիներ են։ Ասոնք ուղերձ մը ներկայացուցին, զոր ստորագրած են, ի մէջ այլոց, Իրլանդայի փոխարքային կինը, տիկին Ա. պէրդին և Սուդնէր Պառոնուհին։ Կանանց ծրագրին մէջ կայ նաեւ միջազգային քաղաքի մը կառուցումը, ուր խաղաղութեան պալատ մը, միջազգային ակադեմիներ և զանազան հաստատութիւններ պիտի գտնուին։

ԼՈՆՏՈՆ, 18 յունիս.— Դեսպանախորհուրդի վարուն նիստին մէջ պիտի առաջարկուի չորս յանձնախումբերու բաժնել պատուիրակները, որոնց առաջինը պիտի զբաղի իրաւարար տեսանին վերաքննութեամբ, երկրորդը ցամաքային պատերազմի խնդիրներով։ Հաւանական է որ Ֆրանսայի պատուիրակ Պ. Պուռժուա՝ իրաւաբար տեսանի յանձնաժողովին և պէտք պատուիրակ Պ. Պէռնէրդ և ռուս պատուիրակ Պ. Մարդէնս միւս յանձնաժողովներուն նախագահ ընտրուին։

ՀՈՌՄ.— Դեսպանախորհուրդին մէջ ճարոնցի պատուիրակներէն մին ըսաւ Թրիպունեան թերթին թէ ճշմարիտ է որ Ճարոն իրեն կը վերապահէ թողուլ Դեսպանախորհուրդը, եթէ բանակցութիւններն իր շահերուն անհամաձայն ընթացք մը առնեն, բայց այս ալ ոչ թէ զէնքնկցութեան խնդրոյն համար. ընդհակառակն, Ճարոն այն տեսնելու պիտի քաշուի, երբ Դեսպանախորհուրդը ընդունայն վիճաբանութիւններով զբաղի։ Ճարոն շատ ուրախ պիտի ըլլայ եթէ Դեսպանախորհուրդը պատերազմողներուն և չեզոքներուն փոխադարձ իրաւունքներն ու պարտաւորութիւնները ճշդել կարենայ, վասն զի վերջին պատերազմին ատեն այդպիսի կանոններու չգոյութեան պատճառաւ մեծ դժուարութիւններ ծագեցան։ Իսկ Գալով ծովային պատերազմի կանոններուն, մինչեւ միւս ազգաց ճարտարագէտները գիրքերէ պիտի քաղեն իրենց կարծիքն ու տեսութիւնները, ճարոնցի ճարտարագէտներ իրենց փորձառութեամբ գոյացուցած տեսութիւնները պիտի պարզեն Դեսպանախորհուրդին առջեւ։

ԼՈՆՏՈՆ, 18 յունիս.— Դեսպանախորհուրդի վարուան նիստին մէջ պիտի առաջարկուի չորս յանձնախումբերու բաժնել պատուիրակները, որոնց առաջինը պիտի զբաղի իրաւարար տեսանին վերաքննութեամբ, երկրորդը ցամաքային պատերազմի խնդիրներով։ Հաւանական է որ Ֆրանսայի պատուիրակ Պ. Պուռժուա՝ իրաւաբար տեսանի յանձնաժողովին և պէտք պատուիրակ Պ. Պէռնէրդ և ռուս պատուիրակ Պ. Մարդէնս միւս յանձնաժողովներուն նախագահ ընտրուին։

ՀՈՌՄ.— Դեսպանախորհուրդին մէջ ճարոնցի պատուիրակներէն մին ըսաւ Թրիպունեան թերթին թէ ճշմարիտ է որ Ճարոն իրեն կը վերապահէ թողուլ Դեսպանախորհուրդը, եթէ բանակցութիւններն իր շահերուն անհամաձայն ընթացք մը առնեն, բայց այս ալ ոչ թէ զէնքնկցութեան խնդրոյն համար. ընդհակառակն, Ճարոն այն տեսնելու պիտի քաշուի, երբ Դեսպանախորհուրդը ընդունայն վիճաբանութիւններով զբաղի։ Ճարոն շատ ուրախ պիտի ըլլայ եթէ Դեսպանախորհուրդը պատերազմողներուն և չեզոքներուն փոխադարձ իրաւունքներն ու պարտաւորութիւնները ճշդել կարենայ, վասն զի վերջին պատերազմին ատեն այդպիսի կանոններու չգոյութեան պատճառաւ մեծ դժուարութիւններ ծագեցան։ Իսկ Գալով ծովային պատերազմի կանոններուն, մինչեւ միւս ազգաց ճարտարագէտները գիրքերէ պիտի քաղեն իրենց կարծիքն ու տեսութիւնները, ճարոնցի ճարտարագէտներ իրենց փորձառութեամբ գոյացուցած տեսութիւնները պիտի պարզեն Դեսպանախորհուրդին առջեւ։

ԼՈՆՏՈՆ, 18 յունիս.— Լուր կայ թէ պատուիրակները տրամադիր չեն որ սպառազինութիւնները սահմանափակելու խնդրոյն վրայ տեղի ունենալիք բանակցութիւնները հրատարակութեան տրուին։ Այս խնդիրը այժմու Դեսպանախորհուրդին առջեւ կը ներկայանայ 1899 տարւոյն Դեսպանախորհուրդին այն որոշմագրին պատճառաւ, որուն մէջ ըսուած էր թէ մարդկութեան նիւթական և բարոյական բարգաւաճումն ապահովելու համար փափաքելի է որ ամէն ազգերու վրայ անտանելի բեռ մը եղող զինուորական ծախքերը զեղչուին։ Հետեւաբար կը կարծուի թէ այս խնդիրը կա՛մ Դեսպանախորհուրդին փակուելէն ետքը քննուի յանձնաժողովի մը կողմէ և կամ ապագայ Դեսպանախորհուրդի մը յանձնուի։

ՋԱԲՈՆ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 18 յունիս.— Ճարոնական մամուլը գրած էր թէ Ուաշինկդընի ճարոնական դեսպան դերակոմս Աօքի եւ կոչուելով անոր տեղ պիտի զրկուի Պառոն Բանէքօ։ Մորնինկ Բօսդ այս լուրին առթիւ հետեւեալ հեռագիրը կ'ընդունի Ուաշինկթընէն.— «Այս խնդրոյ մէջ պաշտօնափոխութեան պատճառ չկայ բնաւ. բայց եթէ իրօք Պ. Աօքի եւ կանչուի, տակաւ Ճարոնի արտաքին տարրը գոհացնելու համար պիտի ըլլայ, որպէս թէ Պ. Աօքի իրօք թերութեան մէջ գտնուած է, Ուաշինկթընի մէջ ճարոնական շահերը պէտք եղած կերպով չպաշտպանելուն համար։ Լաւատեղեակ շրջանակներու մէջ անհիմն կը համարուի այս լուրը։ Պ. Աօքիի եւ կանչուիլը լաւ ազդեցութիւն մը չպիտի ունենայ հոս, վասն զի տակաւ պիտի ցուցնէ թէ ճարոնական դանլիճը պէտք կը տեսնէ գոհացնել արմատականները, որոնք վառ պահել կ'ուզեն Մ. Նահանգաց դէմ ժողովուրդին գրգռութիւնը։

ՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՅԻԶ, 20 յունիս.—Այսօր չշարունակուեցան Սակարանին վերջին օրերու լուրարամագրութիւններու։ Սակարանը բացուելուն ընդհանուր անկում կար։ Հրապարակը տխուր չրլլալով չահագէտները նոր գործի չեն ձեռնարկեր։ Ցիրանական ռանթը, լքուած, մէկ քանի սանդիմ կորսնցուց։ Ռուսական արժեթուղթերն ալ իրենց ուենցած բարձրացումին մէկ մասը կորսնցուցին։ Միջազգային միւս արժեթուղթերը կը վաճառուին։ Ռիօ Թինթոն, պղինձի գինը 92.10ի իջնելէն ազդուելով, 40 ֆր. կորսնցուց և եղաւ 2090 ֆր.։ Լոնտոնի Սակարանին մէջ ալ անկում կայ, բաց ի ամերիկեան երկաթուղիներու բաժնեթուղթերէն որոնք հաստատուն են և բարձր, վասն զի Նիւ-Եորքէն առնուած լուրեր կը ծանուցանեն թէ հունձքը ընդհանուր կերպով կարծուածէն աւելի լաւ է։ Սան-Ֆրանչիսքոյի հրապարակին վրայ գործ չկայ։

—Մարսիլիոյ Բնկերութեան բամնեաէրերու ընդհանուր ժողովը այսօր գումարուեցաւ և որոշեց իր դրամագլուխը 30էն 50 միլիոն ֆր.ի բարձրացնել։

ԼՈՆՏՈՆ.— Բորթսմութի առնեւ թորփիլեամ մը կամեան ծակելով ընկղմեցաւ։ Նուաղները ազատուեցան։

ԲԱՅԻԶ.— Նիւ-Եարք Հերըլտ Ուաշինկթընէն հեռագիր մը կը հրատարակէ՝ ծանուցանող թէ Ճարոնի և Մ. Նահանգաց միջեւ յարաբերութեանց նշանակելի թուլացում մը կայ։ Համոզում կը տիրէ թէ քիչ ատենէն երկու երկիրներու միջեւ գոհացուցիչ լուծում մը պիտի կատարուի։

—Բեդերսպուրկէն կը հեռագրեն թէ, նախապէս արուած լուրերու հակառակ, Ռուսիոյ հարաւային արեւմտեան կողմը և փոքր Ռուսիոյ մէջ հունձքերու վիճակը շատ բարւոքած է, յորդանոյս անձրեւներու հետեւանքով։

ԼՈՆՏՈՆ.— Նախնական վարժարաններու մէջ ջուրեակ ուսանող մանչ ու աղջիկ հաղար աղոցմէ բաղկացած նուագախումբ մը մեծ նուագահանդէս մը պիտի տայ քաղաքին Ալէքսանտրա Բէլէս օթէլին մէջ։

—Ամերիկացի հանքատէր մը Լինքըլն Բիմպրլէի մէջ (հարաւային Ափրիկէ) եօթանասունհարիւր քրաթ կշռող սպիտակ ադամանդ մը գտնելով 25,000 ֆր.ի ծախեց։

ԱԹԻՆԵՔ.— Թրինալայի ողողմանց մասին հետզհետէ աննպաստ լուրեր կ'առնուին։ Այդ քաղաքին մէջ կացութիւնը ահարկու է։ Մեռեալներուն թիւը երեք հարիւրի կը հասնի։ Տուներու փլատակներուն տակէն մինչեւ հիմա հարիւր վաթսունեակու դիակներ գտնուեցան։ Բնակիչները յուսահատած են։ Նիւթական վնասները տասը միլիոն ֆր.է աւելի են։ Հելլէն կառավարութիւնը հանգանակութեան ձեռնարկեց արկածեալներուն օգնելու համար և բաւական բան հաւաքուեցաւ։ Օգնութիւնները բաշխելու համար յանձնաժ

ԷԼ ԴԻԱ
ԿԼՈՒՆ

ԱՌՈՒՅԳԱՊԱՏ ԵՎ ԱՆԱՊԱՏ ՀԱՅԵՐԻՆ

Ներկայացնում է Ֆրանսիայի ամենամեծ ֆիրմայի բոլոր տեսակի ներկերի գործարանը՝ Դ. Ֆիշեր և Ս. Դեսկ

Ներկում է բոլոր տեսակի գործվածքներ, գորգեր, գոնակներ, գրասենյակի գրասեղաններ, գրասենյակի աթոռներ, գրասենյակի գրասեղանների ներքևի գրասեղաններ, գրասենյակի գրասեղանների ներքևի գրասեղաններ, գրասենյակի գրասեղանների ներքևի գրասեղաններ